

farkındalığa erişemeyebilirsiniz. İşte bu yüzden ritmik yaklaşım sürekli ilerleyebilmeniz için ihtiyacınız olan şeydir, zira bu yaklaşımın pürdikkat çalışmayı alışkanlık haline getirme özelliği vardır.

Ne var ki çoğu insanın ritmik yaklaşıma meyletmesinin tek nedeni özkontrol meselesi değil; kapanıp çalışma ihtiyacı hasıl olduğunda günlerce ortadan kaybolmaya müsaade edecek bir iş herkese kısmet olmuyor. (Klasik patron bakış açısına göre çalışanların azami ölçüde odaklanmak istemelerinde bir mahzur yoktur, yeter ki yöneticiden gelen e-postalara anında yanıt versinler.) Ritmik yaklaşımın, pürdikkat çalışma alışkanlığına sahip olup da standart ofis işlerinde çalışmak zorunda olanlarda daha yaygın olmasının başlıca nedeni bu olsa gerek.

Gazeteci yaklaşımı

1980'lerde otuzlu yaşlarını süren gazeteci Walter Isaacson, *Time* dergisinde kariyer basamaklarını birer ikişer tırmanmaya başlamış ve beklendiği üzere bu esnada dönemin önde gelen yazarlarının dikkatini çekmeyi başarmıştı. Örneğin *London Review of Books*'tan Christopher Hitchens, Isaacson'dan "Amerikan basınının en yetenekli gazetecilerden biri" diye söz ediyordu. Dolayısıyla, kariyerinin zirvesine tırmanan her gazeteci gibi Isaacson için de kayda değer bir eser vermenin tam zamanıydı. Bu amaçla, ABD'nin Soğuk Savaş dönemindeki dış politikasının şekillenmesinde kilit rol oynayan altı yakın arkadaşın iç içe geçmiş yaşam öykülerini derlemek gibi hayli meşakkatli bir işe girişti ve nihayetinde *Time*'in genç editörlerinden Evan Thomas'la birlikte 864 sayfalık muazzam bir esere imza attı: *The Wise Men: Six Friends and the World They Made* [Bilge Adamlar: Altı Arkadaş ve Kurdukları Dünya].

1986 yılında yayınlanan kitap, büyük ilgiyle karşılandı: *New York Times*, "kapsamlı içeriğiyle dikkat çeken bir tarih anlatısı" yorumunda bulunurken, *San Francisco Chronicle* "Soğuk Savaş plütokrasisinin üzerindeki esrar perdesini kaldıran" iki genç

yazara övgüler yağdırdı. Bu kitaptan on yıl kadar sonra Time'in genel yayın yönetmenliği koltuğuna oturan Isaacson, artık gazetecilik kariyerinin zirvesindeydi.⁹

Bizi asıl ilgilendiren şeyse, Isaacson'ın ilk kitabıyla elde ettiği olağanüstü başarı değil, bu kitabı *nasıl* yazmış olduğu. Şansa bakın ki tam da bu konuyu araştırdığım sırada bir akrabamın bana büyük yardımı dokundu. Isaacson'la aynı dönemde New York'ta gazetecilik yapan amcam John Paul Newport, meğer *The Wise Men*'in yayınlandığı tarihten çok önce bir yaz tatili esnasında onunla aynı devremülkte kalmış. Amcamın hâlâ dün gibi hatırladığına bakılırsa, Isaacson'ın çalışma alışkanlıkları hayli etkileyici olsa gerek:

İnanılmaz bir adamdı. (...) Herkes verandada pineklerken ya da başka şeylerle oyalanırken bir süreliğine yatak odasına çekilip kitabı üzerinde çalışmaya devam edebiliyordu. (...) İster yirmi dakikalığına gitsin isterse bir saatliğine; daktilo sesi hiç kesilmezdi. Sonra geri dönüp aramıza katıldığında en az bizim kadar keyfi yerinde olurdu. (...) İş gücü asla yıldırmazdı onu, ne zaman boş vakit bulsa güle oynaya çalışmaya giderdi.

Isaacson yöntemli çalışan biriydi: Bulduğu her boş vakti pürdikkat çalışma fırsatına çevirip kitabını yazmaya yoğunlaşabiliyordu. Demek ki kendisine ülkenin en iyi gazetecilerinden biri unvanını kazandıran Time'daki mesaisine günün büyük bölümünü ayıran Isaacson'ın aynı esnada dokuz yüz sayfalık bir kitap yazabilmesinin sırrı buydu.

İş programında oluşan herhangi bir boşluğu pürdikkat çalışmayla doldurma yöntemini gazeteci yaklaşımı olarak adlandırıyorum. Mesleklerinin doğası gereği her daim zaman baskısı altında

9 Fakat bununla yetinmeyerek bilahare bir düşünce kuruluşunda CEO'luk görevini de üstlendi ve daha pek çok biyografiye imza attı. Günümüzde Benjamin Franklin, Albert Einstein ve Steve Jobs gibi tarihe damgasını vurmuş pek çok figürün biyografisi denince akla ilk olarak Isaacson'ın kitapları geliyor.

çalışan gazetecilerin tıpkı Walter Isaacson gibi bir anda yazma moduna geçebildiklerini göz önüne alırsak, bu adlandırma gayet yerinde.

Bu yaklaşım, pürdikkat çalışmanın henüz ilk basamaklarında olanlara uygun değil. Bu kuralın girişinde de belirttiğim üzere, yüzeysel modda çalışan zihni bir çırpıda derinleştirebilmek, kendiliğinden olacak bir şey değil. Bu konuda idmanlı değilseniz, bu türden ani değişiklikler zaten kısıtlı miktardaki irade rezervlerinizi hepten tüketmenize yol açabilir. Bu alışkanlık aynı zamanda kişisel becerilerinizden emin olmanızı da gerektirir, yani doğru işi yaptığınıza, bu işi başaracağınıza inanmalı ve kendinize güvenmelisiniz. Böylesi bir özgüvense genelde önceden elde edilmiş mesleki başarılarından beslenip gelişir. Yine aynı örnekten devam edelim: İlk kitabı üzerinde çalışan bir yazar adayına nazaran Isaacson yazma moduna çok daha kolay geçecektir, çünkü halihazırda taşıdığı saygın yazar unvanını şimdiye dek verdiği yoğun çabaya borçludur. Dolayısıyla devasa bir biyografi yazmak üzere kolları sıvadığında Isaacson bunu başarabileceğinin zaten farkındaydı ve bu kitabı mesleki kariyerindeki mihenk taşlarından biri olarak gördü. Bireyleri sıkı çalışmaya motive etmede işte bu güven duygusunun rolü çok büyüktür.

Sayıdığım bu dört yaklaşım arasında benim favorim olan gazeteci yaklaşımı, aynı zamanda bizzat kullandığım yaklaşımdır. Meslektaşım Donald Knuth'un iletişim konusundaki tavizsiz tutumuna özenmemek elde değil elbette, fakat keşişler gibi dünyadan soyutlanma ya da çift modlu çalışanlar gibi felekten birkaç gün çalıp kendimi çalışmalarına adama şansım yok. Ritmik yaklaşım ilgimi çekse de, iş programım pürdikkat çalışmayı günlük rutine çevirme çabalarımı bir şekilde imkânsız kılıyor. Bu yüzden Isaacson'ın yolundan gidiyorum ve haftalık iş programımı yaparken derinleşme fırsatlarını mümkün merteye azami hale getirmeye çalışıyorum. Mesela bu kitabı yazabilmek için de önüme çıkan her fırsatı değerlendirmek zorundaydım. Akşamları çocuklarım uykuya dalar dalmaz bilgisayarımı kaptığım gibi çalışma odama

yataktan kalkıp kısa bir yürüyüş için kendini evden dışarı atarmış. Dönüşte tek başına kahvaltı ettikten sonra odasına kapanıp sekizden dokuz buçuğa dek çalışmış. Sonraki bir saat boyunca önceki güne ait mektupları okuyan Darwin, bunun ardından on buçukta yeniden işinin başına dönüp öğleye kadar ara vermeden çalışmış. Bu seans bittikten sonra kış bahçesinden başlayıp marlikâneyi çepeçevre dolaşan bir rotada tefekküre dalmak üzere yürüyüş yaparmış. Ancak yeterince düşündüğüne kani olduğunda o günkü mesaisinin bittiğine karar verirmiş.

Beş yıl boyunca ünlü düşünürler ile yazarların yaşam alışkanlıklarını araştıran ve sayesinde yukarıdaki iki örneği öğrendiğim gazeteci Mason Currey bu sistematize etme eğilimini sanatçılar üzerinden şöyle değerlendiriyor:

Halk arasında sanatçıların ancak ilham gelince çalışabildiklerine dair bir inanış var. Yani bir şimşek çakması ya da kafada birden bir ampulün yanivermesi gibi, sanatçının gaipten gelen bir ilham perisinin büyüüne kapılması gerektiği zannediliyor. (...) Fakat umuyorum ki oturup ilham perisini beklemenin çok ama çok kötü bir plan olduğunu yeterince açık bir şekilde anlatabilmişimdir. Yaratıcı işlerle uğraşanlara tek bir tavsiye verecek olsaydım şunu söylerdim: İlham perisini unutun.

David Brooks ise, *New York Times*'da yayınlanan bir yazısında bu gerçeği çok daha daha bir şekilde ifade ediyor: "[Büyük yaratıcı zihinler] sanatçı gibi düşünür, ancak muhasebeci gibi çalışır."

Kendine hos metotlar, ritüeller geliştir!

Bu stratejinin kıssadan hissesi şudur: Pürdikkat çalışmaya ayırdığınız vakitten en yüksek verimi elde etmeniz için, en az bu seçkin düşünürler kadar sıkı sıkıya uyabileceğiniz, kendinize özgü birtakım ritüeller geliştirmeniz gerek. Onları taklit etmekte katıyen beis yok, bilakis bunun için geçerli nedenleriniz var. Caro ve Darwin gibi dehalar, kendi alanlarında başarıya ulaşmak için tekrar tekrar derinleşmek ve beyinlerinin sınırlarını sonuna kadar

zorlamak zorunda olduklarının farkındalardı ve bu ritüellere de ilginçlik olsun diye değil, bu gerçeği bildiklerinden başvurdular. Yani Pulitzer Ödülü'ne veya türlerin kökenine ilişkin kapsamlı bir teoriye giden tek yol buydu ve onlar da bu yolu izlediler. Nihayetinde geliştirdikleri ritüeller, derinleşme aşamasına geçişteki "sürtünme kuvvetini" azaltarak bütün dikkatlerini yaptıkları işe vermelerini ve bu hali uzun süre koruyabilmelerini kolaylaştırdı. Eğer oturup çalışmaya başlamadan önce ilham perisini beklese-lerdi, muhtemelen bunca büyük başarıya imza atamazlardı.

"Pürdikkat çalışmak için tek doğru ritüel vardır, o da şudur" gibi bir şey söyleyemeyiz, zira doğru ritüelin hangisi olduğu gerek kişiden kişiye gerekse de projeden projeye değişir. Fakat etkili bir ritüelin yanıt vermesi gereken birtakım genel sorular da yok değil:

• Nerede ve ne süreyle çalışacaksınız? Pürdikkat çalış-
ma faaliyetleriniz için özel bir mekân belirlemek, ritüelin
olmazsa olmazlarından biridir. Bu mekân, kapısını kapalı
ve masasını düzenli tuttuğunuz ofisiniz kadar basit bir yer
de olabilir (bir arkadaşım çetin bir işle uğraşırken ofisinin
kapısına otellerdekine benzer bir "rahatsız etmeyin" yazısı
asar mesela). Boş bir toplantı odası ya da sessiz bir kütüp-
hane gibi, yalnızca derinleşeceğiniz zaman kullanacağınız
bir mekân belirleyebilirsiniz çok daha olumlu sonuçlar
elde edersiniz. Nerede çalıştığınızdan bağımsız olarak ne
kadar çalışacağınızı da önceden belirlemelisiniz. Pürdik-
kat çalışma seansı, belirli bir süreyi kapsayan sınırlı bir uğ-
raş olmalıdır, sonsuza uzanan çileli bir iş değil.

• Çalışmaya başladıktan sonra nasıl devam edeceksiniz?

Faaliyetinizin düzenini korumak için ritüelinizin birtakım
kuralları ve süreçleri kapsamalıdır. Konsantrasyo-
nunuzu yitirmemek için örneğin internete erişiminizi ta-
mamen engelleyebilir veya yirmi dakikada yazılacak söz-
cük sayısı türünden bir ölçü belirleyebilirsiniz kendinize.

Kuralları
önceden
belirle.
(Yasaklar, sınırlar
materyaller)